Türkiye Büyük Millet Meclisi -
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanlığı
Tarih: 27/10/2026 17:11
Sayı: E-120.07.03-1971878

T.C.
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

ACELE

Sayı : E-72079556-610-23698780

Konu : Soru Önergeleri (7/44971, 7/46513, 7/46837)

7/44971 GK 168
7/46513 GK 2
7/46837 GK 3

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : a) 08.06.2026 tarihli ve 1870974 sayılı yazınız.
b) 22.07.2026 tarihli ve 1897315 sayılı yazınız.
c) 28.07.2026 tarihli ve 1902900 sayılı yazınız.

İlgi yazılar ekinde alınan Tekirdağ Milletvekili Sayın Cem AVŞAR tarafından Bakanlığımıza yöneltilen 7/44971, 7/46513 ve 7/46837 Esas Numaralı soru önergelerine, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 99 uncu maddesi uyarınca hazırlanan cevabi yazılarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Mahinur ÖZDEMİR GÖKTAŞ
Bakan

Ek:
1 - 7/44971 Cevap Metni (3 Sayfa)
2 - 7/46513 Cevap Metni (9 Sayfa)
3 - 7/46837 Cevap Metni (3 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Doğrulama Kodu: 08542C8E-6026-4F5D-8A3B-B21EA00A8D57 Doğrulama Adresi: https://www.turkiye.gov.tr/ashb-ebys

Eskişehir Yolu Söğütözü Mah. 2177. Sk. No:10/A Pk: 06510 Çankaya/ ANKARA
KEP Adresi : ashb@hs01.kep.tr

Bilgi için:Samiye BULUN
Çocuk Gelişimcisi
Telefon No:(312) 705 58 09

Tekirdağ Milletvekili Sayın **Cem AVŞAR**'a Ait **7/46513** Esas Numaralı Yazılı Soru Önergesine İlişkin Cevap Metni

Türkiye'de güncel resmi çocuk nüfusu, TÜİK'in en son yayımlanan verilerine göre 2025 yılsonu itibarıyla 21.375.930 kişidir. Türkiye'de çocuk hakları alanında çok katmanlı bir kurumsal yapı bulunmaktadır. Kurumların koordinasyonu, bağımsız izleme ve ölçülebilir sonuçlara ulaşmak için yasal çerçeve ve kurumsal yapılar her geçen gün güçlendirilmeye çalışılmaktadır.

Çocuk hakları alanında merkezi politika geliştirme ve koordinasyon görevini yürüten Bakanlığımız Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesindeki Çocuk Hakları ve Politikaları Daire Başkanlığı, kurumlar arası koordinasyon ve izleme işlevi gören Çocuk Hakları İzleme ve Değerlendirme Kurulu, il düzeyindeki çocuk hakları komiteleri, parlamenter düzeyde Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu bünyesindeki Çocuk Hakları Alt Komisyonu ile insan haklarının korunması ve izlenmesine ilişkin Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu mekanizmaları birlikte değerlendirildiğinde çok katmanlı bir kurumsal çerçevenin mevcut olduğu görülmektedir.

Türkiye, çocuk haklarının etkin biçimde hayata geçirilmesinin yalnızca kurumsal yapıların varlığına bağlı olmadığının farkındadır. Bu nedenle kurumlar arası koordinasyonun, veri temelli politika üretiminin, bağımsız izleme kapasitesinin ve çocukların kendilerini ilgilendiren kararlara katılımının güçlendirilmesini öncelikli alanlar olarak değerlendirmektedir.

Nitekim 2026 yılında Çocuk Hakları İzleme ve Değerlendirme Kurulu'nun gerçekleştirdiği toplantıda mevcut eylem planının uygulama sonuçları değerlendirilmiştir. Ek olarak dijital dünyanın çocuklar bakımından oluşturduğu riskler ve bu risklerin bertaraf edilmesi için atılan adımlar ayrıca gündeme alınmıştır.

Bu çerçevede Türkiye'nin yaklaşımı, mevcut kurumsal yapıyı savunmakla sınırlı olmayıp, çocuk haklarının korunması ve geliştirilmesine yönelik mekanizmaların etkinliğini sürekli olarak artırmak ve uygulamanın sonuçlarını ölçülebilir göstergeler üzerinden izlemektir.

Türkiye, çocuk hakları konusunda başta BM Çocuk Hakları Sözleşmesi olmak üzere önemli uluslararası sözleşmelere taraf olmuş ve iç hukukunda bunlara ilişkin düzenlemeler yapmıştır. Türkiye, Birleşmiş Milletler Uluslararası İnsan Hakları Belgelerine en çok taraf olan ülkeler arasındadır. Ülkemiz, BM'nin yanı sıra çocuk hakları alanındaki Avrupa Konseyi ve Lahey Sözleşmelerine taraftır.

Çocuğun yüksek yararı Türkiye'de yalnızca kanun seviyesinde değil, anayasal seviyede tanınmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından devletin bütün karar alma süreçlerine yön veren bir ilke olarak kabul edilmiştir.

Anayasa'nın 41 inci maddesinde çocuğun anne ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma hakkı düzenlenirken "çocuğun yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça" ölçütüne yer verilmiştir. Bunun yanında Anayasa Mahkemesi, çocukları ilgilendiren yasama, idari ve yargısal işlemlerde çocuğun yüksek yararının gözetilmesi gerektiğini kabul etmekte ve bu ilkeyi somut uyuşmazlıklarda anayasal bir değerlendirme ölçütü olarak uygulamaktadır. Dolayısıyla Türkiye bakımından söz konusu ilke yalnızca kanun metinlerinde yer alan sembolik bir ifade değil, anayasal ve yargısal bir hukuk standardı niteliğindedir.

Bu anayasal çerçeve, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile de somutlaştırılmıştır. Kanun, korunma ihtiyacı bulunan veya suça sürüklenen çocuklara yönelik özel koruma tedbirleri ve çocuk adalet mekanizmaları öngörerek çocuğun yetişkinlerden farklı ihtiyaçlarının bulunduğunu hukukî olarak kabul etmektedir. 18 Ağustos 2026 tarihinde yürürlüğe giren 7593 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, çocukların korunması ve çocuk adalet sisteminin güncel ihtiyaçlar doğrultusunda geliştirilmesi bakımından önemli bir düzenlemedir. Yapılan değişikliklerle çocuklara ilişkin adli süreçlerin, çocukların yaşları, gelişim özellikleri, kişisel durumları ve içinde bulundukları koşullar dikkate alınarak daha etkin şekilde yürütülmesine yönelik düzenlemeler getirilmiştir.

Türkiye'nin 2023–2028 Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı, çocuk koruma, çocuk adaleti, eğitim, sağlık, sosyal hizmetler ve çocuk katılımını birlikte ele alan bütüncül bir politika çerçevesi ortaya koymaktadır. Bu çerçevede 2026 yılında 7578 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 1 Mayıs 2026 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

7578 sayılı Kanun'un 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nda yaptığı değişiklikler, çocuk koruma yaklaşımının daha ayrıntılı ve ihtiyaca göre farklılaştırılmış bir yapıya kavuşturulduğunu göstermektedir. Kanunla "İhtisaslaştırılmış Çocuk Evleri Sitesi" yeniden tanımlanmış; suça sürüklenen, suç mağduru olan, sokakta sosyal tehlikelerle karşı karşıya bulunan ve psikososyal desteğe ihtiyaç duyduğu belirlenen çocuklar ile refakatsiz çocuklar için özel yapılandırılmış bakım ve koruma hizmetleri öngörülmüştür.

Bu düzenlemeler çocuğun yüksek yararı ilkesi açısından önemlidir. Yüksek yarar ilkesi her çocuk için aynı müdahalenin uygulanmasını değil, çocuğun yaşı, gelişim durumu, maruz kaldığı risk, psikososyal ihtiyaçları ve içinde bulunduğu somut koşulların dikkate alınmasını gerektirmektedir. Ek olarak 7578 sayılı Kanun, bakım altında yetişen çocukların yalnızca çocukluk dönemine ilişkin ihtiyaçlarını değil, reşitlik sonrasındaki yaşamlarını da dikkate almaktadır. Böylece çocuk koruma sisteminin yalnızca çocuğu belirli bir süre korumayı değil, bakım sonrası dönemde de bağımsız yaşama geçişini de destekleyen bir anlayışa yöneldiği görülmektedir.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede "şiddete karşı sıfır tolerans ilkesi" çerçevesinde yürüttüğümüz çalışmalar ilgili kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve medyanın iş birliğinde çok taraflı ve çok yönlü biçimde devam etmektedir. Bu kapsamda gerçekleştirilen çalışmalardan bazıları şu şekildedir:

- 2012 yılında 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ile devam eden yıllarda ilgili ikincil mevzuatın yürürlüğe girmesi ve Türk Ceza Kanunu'nda kadına yönelik şiddet eylemlerinin daha etkin cezalandırılmasına yönelik yapılan değişikliklerle yasal altyapı güçlendirilmiştir.
- Kadına yönelik şiddetle mücadele çalışmalarına yol haritası niteliğindeki politika belgeleri, ilgili tüm tarafların katkı ve katılımlarıyla düzenli olarak hazırlanıp uygulanmaktadır. Bu kapsamda 2007 yılından bu yana 4 ulusal eylem planı uygulanmıştır. 2021-2025 yıllarını kapsayan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı uygulama süresinin sona erecek olması nedeniyle, 2026-2030 dönemini kapsayacak Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele V. Ulusal Eylem Planı hazırlık çalışmaları Bakanlığımız koordinasyonunda yürütülmüştür.

- Yeni eylem planı, geçmiş dönem uygulama deneyimlerinden elde edilen kazanımlar doğrultusunda; bilimsel temele dayalı, yenilikçi, katılımcı ve sürdürülebilir bir yaklaşımla hazırlanmıştır. Doküman analizleri (diğer ülkelerin politika belgeleri, raporlar, araştırmalar vb.), stratejik paydaş ve personel anketleri, odak grup görüşmeleri, 7 bölgede istişare toplantıları, ihtisas komisyonları ile çok aşamalı kapsamlı bir hazırlık süreci yürütülmüştür.
- V. Ulusal Eylem Planı, önceki planlardan yapısal olarak farklılaşan "Eksen Bazlı Kesişimsel Model" üzerine inşa edilmiştir. Temel politika alanlarını oluşturan dikey eksenler ve kesişimsel politika alanlarını oluşturan yatay eksenlerle kadına yönelik şiddetin çok boyutlu yapısı etkileşimli ve kesişimsel bir anlayışla ele alınmıştır.
- Eylem Planı kapsamında 5 hedef 15 strateji ve 130 faaliyet bulunmakta olup Şiddetsiz Yaşam ve Saygı Kültürü, Etkin Hukuki Koruma ve Adalete Erişim, Risk Odaklı ve Uzmanlaşmış Müdahale, Psikolojik İyi Oluş ve Sosyoekonomik Güçlenme, Davranışsal Dönüşüm ve Toplumsal Katılım dikey eksenleri; Bütüncül Politikalar, Dijitalleşme ve Yapay Zekâ, Afet ve Acil Durumlar, Bilimsel Bilgi Ekosistemi, Kültür-Sanat, Spor ve Medya ise yatay eksenleri oluşturmaktadır.
- Kadına yönelik şiddetle mücadelede koordinasyon mekanizmalarımız hem ulusal hem de yerel düzeyde tesis edilmiş durumdadır. V. Ulusal Eylem Planının 81 il düzeyinde daha etkin biçimde uygulanmasını amacıyla İl Eylem Planları yürürlüğe konmuştur. V. Ulusal Eylem Planı çerçevesindeki İl Eylem Planları 81 ilimizde yürürlüğe konulmuştur.
- Kadına yönelik şiddetle mücadelede koordinasyon mekanizmaları hem ulusal hem de yerel düzeyde tesis edilmiş durumdadır. Bakanlığımız koordinasyonunda periyodik olarak her yıl bir defa toplanan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Kurulu bu alandaki mevcut uygulamaların değerlendirilmesi, sorunların tespiti, çözüm önerilerinin geliştirilmesi ve uygulanmasına yönelik kurumlar arası iş birliği ve eş güdümün artırılması görevlerini yürütmektedir. Kurul bugüne kadar 19 toplantı gerçekleştirmiştir.
- Yerel düzeyde ise 81 il düzeyinde Vali veya Vali Yardımcısı başkanlığında toplanan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonları ile il düzeyinde yapılan çalışmalar ve il eylem planlarının izleme ve değerlendirmesi yılda en az 6 ayda bir gerçekleştirilmektedir.
- Kadına yönelik şiddetle mücadelede ihtisas kurumsal mekanizmalardan biri olan Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM); şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik olarak destek ve izleme hizmetlerinin verildiği merkezlerdir. Hâlihazırda 81 ilimizde 88 ŞÖNİM hizmet vermektedir. ŞÖNİM'lerde sunulan hizmetlerin temelini, kadına yönelik şiddet mağdurlarının psikososyal iyilik hâlinin güçlendirilmesine yönelik rehberlik ve danışmanlık çalışmaları oluşturmaktadır. Bu kapsamda mağdurlarla mesleki görüşmeler yapılarak vaka formülasyonu ve müdahale planları hazırlanmakta, plan doğrultusunda gerekli mesleki çalışmalar yürütülmektedir.
- Şiddete uğrayan kadınların şiddetten korunması, psikososyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi, güçlendirilmesi ve bu dönemde kadınların varsa çocukları ile birlikte

ihtiyaçlarının da karşılanması suretiyle geçici süreyle kalabilecekleri kadın konukevleri 81 ilimizde hizmetlerini sürdürmekte olup Bakanlığımıza bağlı 112 olmak üzere ülke genelinde 151 kadın konukevi bulunmaktadır.

- Hizmetlerin daha ulaşılabilir kılınması amacıyla Sosyal Hizmet Merkezleri (SHM) bünyesinde Şiddetle Mücadele İrtibat Noktaları oluşturulmuştur. Hâlihazırda 452 Şiddetle Mücadele İrtibat Noktası ilçe bazında hizmet sunmaktadır.
- Bu mekanizmaların yanı sıra İçişleri ve Adalet Bakanlıkları bünyesinde ihtisas kuruluş ve birimlerle hizmetler sürdürülmektedir. Bu alanda Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığına bağlı uzman kolluk birimleri, Adalet Bakanlığına bağlı Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlükleri ile eş güdüm ve koordinasyon içerisinde kadına yönelik şiddetle mücadele çalışmaları devam etmektedir.
- Şiddet mağdurlarına daha hızlı ulaşılarak müdahalenin etkinliğini artırmak amacıyla paydaş kurumlar ile elektronik veri tabanları arasında entegrasyon sağlanmıştır. Adalet Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı ile Bakanlığımız arasında yapılan veri entegrasyon çalışmaları ile 6284 sayılı Kanun kapsamında alınan tedbir kararı verileri ve kolluğa yapılan başvurular anlık olarak Bakanlığımız Aile Bilgi Sistemine düşmekte, böylelikle vakaya hızlı ulaşım ve etkin müdahale sağlanmaktadır.
- Bakanlığımız, Adalet Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı iş birliğinde "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kapsamında Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin Kullanılmasına Yönelik Pilot Uygulama İşbirliği Protokolü" kapsamında 2015 yılında pilot olarak başlatılan teknik yöntemlerle takip (elektronik kelepçe) uygulaması 2021 yılı itibariyle 81 ilimize yaygınlaştırılmıştır.
- Bakanlığımız bünyesinde hizmet sunan ALO 183 Şiddetle Mücadele Hattı şiddete uğrayan ya da uğrama riski bulunan bireyler için psikolojik, hukuki ve ekonomik danışma hattı 7 gün 24 saat esasında ücretsiz olarak çalışmakta; bu kişilere hakları konusunda ve başvuracakları yerler hakkında bilgi vermektedir. Ayrıca ihmal, istismar ve şiddet vakaları konusunda alınan ihbarlarda vakanın bulunduğu ilin acil müdahale ekip sorumlusuna ve/veya kolluk kuvvetlerine bildirilerek ivedilikle müdahale edilmesi sağlanmaktadır. ALO 183 Hattı'nda şiddet ihbarları için 0 (sıfır) tuşlaması vasıtasıyla önceliklendirme gerçekleştirilmekte olup ayrıca çevrim içi mesajlaşma (Whatsapp ve BİP) platformları üzerinden de hizmet sunmaktadır.
- Bakanlığımız ve İçişleri Bakanlığı iş birliğinde şiddet mağduru veya şiddet görme riski altında olan kadınlar için iletişim teknolojisinin sunduğu imkânlardan faydalanılarak mobil telefonlara yönelik Kadın Destek (KADES) Uygulaması hayata geçirilmiştir. Uygulamada yer alan acil yardım butonuna basılması halinde Acil Çağrı Merkezine ihbar düşmekte ve en yakın kolluk biriminin en kısa sürede mağdurun konumuna intikali sağlanmaktadır.
- Kadına yönelik şiddetle mücadele politika ve hizmetlerimizin bilimsel kanıtlar temelinde geliştirilmesi amacıyla araştırma ve geliştirme (Ar-Ge) projeleri devam etmektedir. Bu kapsamda "Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet Araştırması-2024" ve "Kadın Konukevleri Hizmetlerinde İhtisaslaşmış Bir Yaklaşım: Güçlenme ve Etkin Destekle Verimli Entegrasyon (GÜVEN) Projesi" başlıklı projeler devam etmektedir. Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet Araştırması-2024" projesi kapsamında yürütülen

saha araştırması tamamlanmış olup araştırma kapsamında elde edilen temel veriler 7 Ekim 2025 tarihinde TÜİK internet sitesinde haber bülteni olarak yayımlanmıştır. Proje kapsamında "Veri Portalı/Ambarı" ve "Şiddet Mağdurlarına Yönelik Psikososyal Destek Modeli" hedef çıktılarına ilişkin süreçler devam etmektedir.

- Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele V. Ulusal Eylem Planı'nın "Şiddetsiz Yaşam ve Saygı Kültürü" ekseni altında yer alan 1.2.1 numaralı faaliyeti kapsamında, "Kadına Yönelik Şiddetsiz Yaşam Modüler Seminer Programı" ile toplumun farklı kesimlerine ulaşılması hedeflenmektedir. Söz konusu Program kapsamında, ilişkisel ve dijital şiddet türleriyle karşılaşma riski yüksek olan üniversite öğrencisi genç kadınlara yönelik olarak hazırlanan eğitim modülü ile genç kadınların duygusal ilişkilerinde, sosyal çevrelerinde ve çevrim içi ortamlarda karşılaşabilecekleri şiddet türlerini ve bu türlerin öncüllerini tanımaları, sağlıklı ilişkiler kurabilmeleri ve şiddete maruz kalmaları halinde başvurabilecekleri mekanizmalar hakkında bilgi sahibi olmaları amaçlanmaktadır.
- Şiddetin henüz ortaya çıkmadan önüne geçilmesine yönelik birincil önleme faaliyetleri ve bu bağlamda toplumun tüm kesimlerine yönelik farkındalık çalışmaları Bakanlığımız çalışmalarında önemli bir yere sahiptir. Kadına yönelik şiddetle mücadelede farkındalık ve duyarlılığın artırılması amacıyla ülke genelinde kamu kurum ve kuruluşlarında görevli personele ve toplumun farklı kesimlerine yönelik eğitim ve seminerler gerçekleştirilmektedir. 2007 yılından itibaren başlatılan eğitim-seminer faaliyetleri ile bugüne kadar yaklaşık 8,2 milyon kişiye ulaşılmıştır.
- Ayrıca kültür, sanat ve medyanın dönüştürücü gücünü kullanarak toplumsal farkındalığı geliştirmek amacıyla çeşitli çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Bu çalışmaların en önemli çıktılarından biri olarak RTÜK ile iş birliğinde "Medyada Kadına Yönelik Şiddetle Mücadeleye İlişkin Etik İlkeler" rehberi yayımlanmıştır.

Bu çerçevede kadına yönelik şiddetle mücadele konusu mevzuat düzenlemeleri ve kamu politikaları detaylı bir şekilde ele alınmakta, koruyucu-önleyici hizmet kapasitesi nicel ve nitel olarak güçlendirilmeye devam etmekte, konuya ilişkin olarak toplumun farklı kesimlerine ulaşarak algı, tutum ve farkındalığın olumlu yönde geliştirilmesi sağlanmakta, politika ve hizmetler veri ve istatistiklerle bilimsel temeller üzerine inşa edilmekte ve tüm bu çalışmalarla Türkiye'nin kadına yönelik şiddetle mücadelesi kararlılıkla sürdürülmektedir.

Diğer taraftan, roman vatandaşlara yönelik I. Aşama Eylem Planının (2023-2025) uygulama süresi 2025 yılı sonu itibarıyla tamamlanmış olup 20 Ocak 2026 tarihinde ilgili paydaş kurum ve kuruluşların katılımıyla Ulusal İzleme ve Değerlendirme Kurulu gerçekleştirilmiştir. I. Aşama Eylem Planı'nın uygulama süresinin sona ermesinin akabinde Roman Vatandaşlara Yönelik Strateji Belgesi (2023-2030) ve II. Aşama Eylem Planı (2026-2030) 20 Ocak 2026 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Eylem Planı eğitim, istihdam, sağlık, barınma, sosyal hizmet–sosyal yardım ve genel politikalar olmak üzere altı politika altında yer alan 41 Eylem ve 90 faaliyet içermektedir. Eylem Planı, söz konusu 6 başlık altında sosyal içerme, Roman çocukların eğitim sistemine daha etkin katılımları ve erken yaşta evliliklerin önlenmesi gibi alanlarda doğrudan/dolaylı çeşitli faaliyetleri içermektedir. Ayrıca, Roman vatandaşlarımızın hak arama mekanizmalarına erişimlerini kolaylaştıran faaliyetlerin yanı sıra konu ile ilgili görünürlük faaliyetleri de Eylem Planında yer almaktadır. Planın eylem ve faaliyetlerine ilişkin çalışmalar ve izleme faaliyetleri, Bakanlığımız

koordinasyonunda merkezi ve yerel düzeyde paydaş kamu kurum ve kuruluşlarının katkıları ile eşgüdüm içerisinde yürütülmektedir.

2030 Engelsiz Vizyon Belgesi, engellilik alanında odak kurum olarak faaliyetlerini yürüten Bakanlığımız Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü (EYHGM) koordinasyonunda katılımcı bir anlayışla hazırlanarak 2021 yılında ilan edilmiştir. Engelli bireylerin kendi potansiyellerini gerçekleştirebildikleri içermeci bir toplum inşa etmek vizyonunu ortaya koyan Engelsiz Vizyon Belgesi'nde "İçermeci ve Erişilebilir Toplum", "Hakların Korunması ve Adalet", "Sağlık ve İyilik Hali", "Kapsayıcı Eğitim", "Ekonomik Güvence", "Bağımsız Yaşam", "Afet ve İnsani Bakımdan Acil Durumlar" ve "Uygulama ve İzleme" adlı 8 politika alanında, 31 hedef ve 107 eylem alanı belirlenmiştir. Vizyon Belgesi; engelli bireylerin insan haklarından ayrımcılığa uğramaksızın yararlanabilmelerini, bireysel özerkliklerine, bağımsızlıklarına, farklılıklarına ve kararlarına saygı duyulmasını, farklılıkları gören ve çeşitliliği destekleyen kapsayıcı eğitimin her seviyede güçlendirilmesini, engelli bireylerin ekonomik statülerinin güçlendirilmesini ve toplum içerisinde diğer bireylerle birlikte eşit ve bağımsız bir şekilde yaşamlarını sürdürebilmelerini amaçlamaktadır.

Engelsiz Vizyon Belgesi ile belirlenen hedeflerin eylem planları ile hayata geçirilmesi öngörülmüştür. Eylem Planları'nın izlenmesi, engelli bireylerin haklarının korunması ve güçlendirilmesinde üst düzey koordinasyon mekanizması olan Engelli Hakları İzleme ve Değerlendirme Kurulu'nun sorumluluğundadır. Bakan Yardımcıları, kamu kurum ve kuruluşlarının üst düzey temsilcileri ve engellilik alanında ulusal düzeyde en yüksek temsil gücünü haiz iki konfederasyonun başkanlarından teşekkül eden Kurul, yılda iki kez düzenli olarak toplanmaktadır. Kurul kararıyla; Eylem Planları'nın izlenebilmesi amacıyla odak kurum Bakanlığımız bünyesinde web tabanlı bir izleme sistemi kurulmuştur. Eylem planlarında yer alan faaliyetlerden sorumlu kurumların temsilcilerinin web tabanlı izleme modülüne bilgi ve verileri girmesinin ardından Kurul Sekretaryası olan EYHGM tarafından yıllık izleme raporları ve eylem planının son yılında ana izleme raporu hazırlanması kararlaştırılmıştır.

Engelsiz Vizyon Belgesi'ndeki hedefleri gerçekleştirmek üzere 2023-2025 yılları arasında yürütülecek faaliyetlerin oluşturulması amacıyla EYHGM koordinasyonunda katılımcı bir anlayışla hazırlanan ilk Engelli Hakları Ulusal Eylem Planı (EHUEP), 3 Şubat 2023 tarihli Resmi Gazete'de Cumhurbaşkanlığı Genelgesi olarak yayımlanarak sorumlu kamu kurumları tarafından hayata geçirilmeye başlanmıştır. 316 faaliyeti içeren I. EHUEP'in izleme dönemi 31 Aralık 2025 tarihinde sona ermiş olup 2023 ve 2024 yıllarına ait yıllık izleme raporları ile 3 yıllık nihai izleme raporu Kurul'a sunulmuştur. 2026-2030 yıllarını kapsaması öngörülen II. EHUEP'in hazırlıkları ise kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri ve akademisyenlerin katkı ve katılımıyla devam etmektedir.

Toplum temelli bakım anlayışı doğrultusunda; yatılı bakımın yanı sıra birey odaklı hizmet anlayışı ile engelli ve yaşlı bireylerin kendi sosyal çevrelerinden ayrılmadan yaşamlarını sürdürmelerini sağlayan bakım hizmet modellerine ağırlık verilmektedir. Aile yanında bakımı desteklemek amacıyla evde bakım yardımı, sosyal yardım, gündüzlü bakım hizmetleri, geçici misafir bakım hizmetleri ve ev tipi sosyal hizmet kuruluşu gibi toplum temelli bakım hizmetleri birlikte ve birbirini tamamlayıcı şekilde bütünleşik olarak sunulmaktadır. Bu hizmet anlayışı ile ailesinin yanında bakımı mümkün olmayan ve kurum bakımı ihtiyacı olan engelli bireyler için, toplum temelli yaklaşımla en fazla 6 engelli bireyin ev ortamında hizmet almalarını sağlayan Umut Evi uygulaması geliştirerek yaygınlaştırılmaktadır.

Ayrıca engelli bireylere yönelik gündüzlü bakım ve rehabilitasyon merkezleri ile engelli bireylerden ailesi yanında bakımı sağlananların ihtiyaçlarının giderilmesi ve ailelerin rahatlatılması, bakım yükünün azaltılması, sosyal hayata aktif katılımlarının sağlanması hedeflenmektedir. Engelli bireylerin ailesi yanında çevresinden ayrılmadan bakımının gerçekleştirildiği tam veya yarı zamanlı olarak gündüz hizmet veren merkezlerde; engelli bireyin öz bakım ihtiyaçlarının karşılanmasının yanı sıra toplumsal hayata katılımlarını sağlamak üzere eğitim, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler yürütülmekte, ailelerine danışmanlık hizmeti verilmektedir.

Günlük hayatın alışılmış, tekrar eden gereklerini önemli ölçüde yerine getiremeyen, ağır engelli/tam bağımlı olduğu sağlık kurulu raporuyla belgelendirilen bakıma muhtaç ve hanede kişi başına düşen geliri net asgari ücret tutarının 2/3'ünden daha az olan ekonomik yoksunluk içerisinde bulunan engelli bireylerin bakımı için evde bakım yardımı sağlanmaktadır.

Yaşlı bireylere yönelik Aktif Yaşam Merkezleri'nde yürütülen faaliyetler ile evde yalnız veya ailesi ile yaşamlarını sürdüren yaşlı bireylerin ihtiyaçlarının gözetilerek yaşamlarının kolaylaştırılması, kendi imkânları ile karşılamakta güçlük çektikleri konularda yardımcı olarak günlük yaşam faaliyetlerine destek sunulması, sosyal ilişkilerinin zenginleştirilerek yaşam kalitelerinin artırılması hedeflenmektedir. Bu kapsamda; Aktif Yaşam Merkezleri ile geleneksel aile yapısının güçlendirilmesi, yaşlıların toplumsal hayata aktif katılımı ve psiko-sosyal açıdan daha sağlıklı olmaları ile kurumsal bakıma olan ihtiyacın azaltılarak/geciktirilerek ailelerin de istihdama katılımlarının arttırılması amaçlanmaktadır. Yaşlı bakım kuruluşlarımızda, barınma, bireysel öz bakım, sağlık, sosyal destek-danışmanlık, psikolojik destek-danışmanlık, rehabilitasyon, sosyal aktivite, beslenme, temizlik gibi hizmetler sunulmaktadır.

Yaşlı vatandaşlarımıza yönelik evde bakım, evde destek ve gündüzlü bakım hizmetlerinin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi amacıyla Yaşlı Destek Programı (YADES) 2016 yılında başlatılmıştır. Türkiye geneli uygulanan YADES programı, tüm belediyelerin yaşlı bireylere yönelik sundukları hizmetleri çeşitlendirip projelendirmesi ve yapılan değerlendirme neticesinde uygun görülen projelerin Bakanlığımızca desteklenmesi temeline dayanmaktadır. Bu doğrultuda evde bakım hizmetinin yaygınlaştırılmasına destek sunulmaktadır.

Bakanlığımız engellilerin temel hak ve özgürlükleri başta olmak üzere erişilebilirlik ile ilgili ulusal politikaların belirlenmesi, mevzuatın hazırlanması ve bu politikaların hayata geçirilmesi için kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon ve iş birliğinin sağlanması ile yükümlü bir kurumdur. Erişilebilirliğin uygulanması tüm kurum ve kuruluşların görev ve sorumluluğundadır. Bu kapsamda; "*herkesin istediği her yere ve her hizmete, bağımsız ve güvenli olarak ulaşabilmesi ve bunları kullanabilmesi*" olarak tanımlanan erişilebilirliğin sağlanması ve yaygınlaştırılması hususu yasal düzenlemelerle güvence altına alınmış olup, 07.07.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunun 7 nci maddesinde yapılı çevre, özel ve kamu toplu taşıma sistemleri ile bilgilendirme hizmetleri, bilgi ve iletişim teknolojisinin erişilebilir olması istenilmektedir.

5378 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesinde, kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmi yapılar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve umuma açık hizmet veren her türlü yapıların engellilerin erişebilirliğine uygun duruma getirilmesi hüküm altına alınmıştır. Bahsi geçen Kanunun geçici 2 nci ve 3 üncü maddelerine istinaden 20.07.2013 tarihinde yürürlüğe giren Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği

gereği illerde valilikler bünyesinde komisyonlar oluşturulmuş olup, yükümlülükleri yerine getirmeyen belediyeler ve diğer kurum ve kuruluşlar için, komisyonlar tarafından yapılan denetimler sonucunda erişilebilir olmayan her bir tespit için idari para cezası uygulanabilmektedir.

Söz konusu yönetmeliğin 13 üncü maddesi kapsamında Bakanlığımız tarafından her yıl, yıllık plan yayımlanmaktadır. Bu plan ile komisyonların denetim önceliklerinin belirlendiği bina, açık alan ve toplu taşıma araçları listesi oluşturulmaktadır. Komisyonlar yıllık denetleyecekleri bina, açık alan ve toplu taşıma araçlarını bu plan kapsamında hazırladıkları Programa göre belirlemektedir. Bu çerçevede, Bakanlığımızca yürütülen ve planlanan çalışmalar şu başlıklar altında toplanmaktadır:

Ulusal Mevzuatın Avrupa Erişilebilirlik Direktifi ile uyumlaştırılması kapsamında 5378 Sayılı Engelliler Hakkında Kanun ve ilgili mevzuat Avrupa Erişilebilirlik Direktifi'nin (EAA) kapsamına giren ürün, hizmet, dijital platformlar, e-ticaret, bankacılık ve ulaşım gibi alanlarda ulusal standartlarımızın AB kriterleriyle tam uyumlu hale getirilmesi amacıyla hukuki ve teknik altyapı çalışmaları sürdürülmektedir.

Fiili uygulama düzeyinin ve denetim mekanizmalarının iyileştirilmesi kapsamında Erişilebilirlik İzleme ve Denetim Faaliyetleri: Stratejik belgelerimizde yer alan hedeflerin sahada karşılık bulması için Valilikler bünyesindeki Erişilebilirlik İzleme ve Denetim Komisyonları'nın etkinliği artırılmakta; binalar, açık alanlar ve toplu taşıma araçlarının yanı sıra dijital hizmetlerin de denetimine yönelik kapasite geliştirme çalışmaları yapılmaktadır.

Yaptırım ve teşvik dengesi: uygulamadaki aksaklıkların giderilmesi amacıyla erişilebilir ürün ve hizmet sunmasını teşvik edici mekanizmalar kurgulanmaktadır.

Dijital dönüşüm ve kamu hizmetlerinde erişilebilirlik konusunda kamu kurumlarına ait web sitelerinin, mobil uygulamaların ve dijital kamu hizmetlerinin engelli vatandaşlarımız için erişilebilir (ekran okuyucu uyumlu, yüksek kontrastlı vb.) olması takip edilmektedir. AB Direktifiyle uyumlu olarak, web siteleri ve mobil uygulamaların WCAG 2.2 standartlarına göre erişilebilir hâle getirilmesi amacıyla 21 Haziran 2025 tarihli ve 2025/10 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi yayımlanmıştır. Genelgenin uygulanmasına yönelik olarak "Web Siteleri ve Mobil Uygulamaların Erişilebilirliği Kontrol Listesi" ile "Web Siteleri ve Mobil Uygulamaların Erişilebilirliği Uygulama Usul ve Esasları Hakkında Yönerge" hazırlanmıştır.

Engelli Hakları Ulusal Eylem Planı (2023–2025), erişilebilirlik konusunda Avrupa Birliği müktesebatıyla önemli ölçüde ortak hedefler içermektedir. Eylem Planı; fiziksel çevrenin, ulaşım sistemlerinin, kamu hizmetlerinin, bilgi ve iletişim araçlarının ile dijital hizmetlerin erişilebilirliğinin artırılması, evrensel tasarım anlayışının yaygınlaştırılması, erişilebilirlik denetimlerinin sağlanması, standartların geliştirilmesi, farkındalığın artırılması ve erişilebilirliğe ilişkin veri toplama ve izleme mekanizmalarının oluşturulması gibi alanlarda AB müktesebatıyla uyumludur. Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan 2030 Engelsiz Vizyon Belgesinde de Avrupa Birliği müktesebatı ile örtüşen "Erişilebilir Şehirler", "Erişilebilir Kamu Binaları" ve "Dijital Erişilebilirlik" konularındaki hedefler ile ilgili çalışmalar sürdürülmektedir.

Bakanlığımızca, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları aracılığıyla başta 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu olmak üzere 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun ve diğer mevzuat hükümleri doğrultusunda çeşitli sosyal yardım programları

yürütülmektedir. Yürütülmekte olan sosyal yardım programları düzenli ve süreli nitelikte olmak üzere aile yardımları, barınma ve gıda yardımları, engelli yaşlı yardımları, sağlık yardımları, eğitim yardımları ve proje destekleri olarak sınıflandırılmaktadır.

Bu kapsamda soru önergesinde yer alan hususlara ilişkin; aile odaklı, kapsayıcı, fert başına asgari gelir düzeyini güvence altına alacak ve işgücüne katılımı teşvik edecek nitelikte bütünleşik bir yapıda sosyal yardım programının hayata geçirilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Öte yandan tematik ve kapsayıcı sosyal yardım programları aracılığıyla ihtiyaç sahibi vatandaşlarımız desteklenmekte olup sosyal yardım programlarına ilişkin detaylı veriler yıllık olarak yayımlanan Bakanlığımız faaliyet raporlarından takip edilebilmektedir.